

Izpolnil sem nalogo tovariša Kidriča

Rašiška četa je odšla iz rašiških gozdov zadnje dni septembra 1941. Zatem je zamrlo delo aktivistov narodnoosvobodilnega boja na njenem operativnem področju. Le redki aktivisti so po septembru 1941 tu še delovali. Tako je bilo vse do novembra 1942.

Kaj je bilo temu vzrok? Septembra 1941 je okupator požgal prvo slovensko vas Rašico in izgnal ljudi iz te in tudi drugih vasi. Maloštevni aktivisti, ki so ostali v vaseh po odhodu Rašiške čete, so se pritažili, vendar jih je bilo precej aretiranih, izgnanih in interniranih. Okupator je prešel v ofenzivo in je od oktobra 1941 in leta 1942 imel pobudo v svojih rokah na nekdanjem operativnem območju Rašiške čete.

Teror je bil strahoten, izseljevanje vsakodnevno, tako, da so bili ljudje nenehno v strahu in ni bilo misliti na kakršnokoli organizirano dejanje v prid narodnoosvobodilnemu boju. Aktivistov — ilegalcev v tem času ni bilo, prebivalci sami pa se niso organizirali.

S takim stanjem se vodstvo NOB na Gorenjskem ni strinjalo, ne glede na vse težave, ki so bile povezane z narodnoosvobodilnim gibanjem. Vodstvo NOB na Gorenjskem, ki je vključevalo tudi škofjeloško okrožje, le-to pa poleg ostalih tudi rajona Medvode in Smednik, je vztrajalo ob koncu leta 1942, da se poži delo na terenu in da se v ta dva rajona pošlje ilegalne politične delavce, seveda tiste, ki območje poznajo.

Novembra 1942 sta prišla v smleški rajon Janez Kalan-Kosec kot sekretar in Cveto Novak kot njegov namestnik. Ne glede na vse težave, ki so ju pestile, saj je bil okupator v prednosti, sta pričela z delom, ki je bilo malodane začetniško.

V rajon Smednik so za omenjenima ilegalcema prišli še: Karel Notar-Kovač, Tine Zaletel, Stane Buč, Lado Švajger, Vinko Bohinc, Franc Pestotnik-Aljoša, Mirko Kraljič in še nekateri. Začetek njihovega dela je bil vse prej kot lahek, saj so bili ljudje zelo prestrašeni, kajti teror je bil, kot sem omenil, izreden in Nemci niso popuščali.

Ko sva z Janezom Kalanom prišla na območje smleškega rajona, sva se začela povezovati s tistimi posamezniki, ki so že v letu 1941 sodelovali v NOB. Tako sva navezala stike s Kolenčevimi in Ludvikom Juričem v Valburgi; Vipavčevimi na Vikričah, enimi redkih, ki so imeli povezavo s partizani ves čas NOB. V Pirničah sva navezala stike z Otom Vrhuncem, Jaklovima fantoma in Janševim Jožem iz Verja.

V Tacnu smo prišli v stik s Pavlo Kovič, Poldetom Kepicem, Janezom Rožičem, Antonom Kuzeletom, Francem Jurco iz Broda, Vladom Štrubljem iz Vižmarij in še z nekaterimi iz Vižmarij in Šentvida. V Šmartnem smo se povezali s starejšim Buhom, Živaličem in Pogačnikom, kasneje, v letu 1943 pa še z nekaterimi drugimi. V Povodju smo se seznanili z Andrejem Pustovrhom-Povudencem.

V Gameljnah smo organizirali Alojza Bizilja, Kraljeve, Savo in Martina Česna, Janeza Žebovca, Zajčevega iz Sp. Gamelj in še številne tovarišice in tovariše. V Skaručni in Vojskem smo se povezali z Vodetovimi, Burnikovo, Koščevimi, Mihevčevimi.

V Medvodah smo se povezali s Seškovimi, Brodnikovimi, Steničevimi in še z nekaterimi v Mednem.

V Šentvidu smo imeli stike z Danom Mrharjevo, Viktorjem Cedilnikom, Milanom Zavrlom in še nekaterimi.

Povezovali smo se tudi v drugih vaseh, da bi čimbolj poživilo delo za NOB. Organizirali smo prehode preko Save v Medvodah, Smedniku, Tacnu in Mednem, kar nikakor ni bilo lahko.

Največja težava v začetku je bila, organizirati posameznike v razne odbore, saj so se ljudje bali izdajstva. S krepitvijo dela pa je raslo tudi zaupanje med posamezniki in večje zaupanje med ljudmi smo dosegli šele v drugi polovici 1943. leta. Tedaj smo že organizirali najrazličnejše odbore (partijsko organizacijo, mladinsko organizacijo, AFŽ, skojevsko organizacijo, OF in druge), o čemer obstajajo dokumenti.

Tako se je torej odvijalo ilegalno delo po vaseh in še nas je nekaj, ki se tega dobro spominjamo.

Med tistimi, ki razmer v tem obdobju ne poznajo, ali se jih nočejo spominjati, je Martin Kos, ki je v Tribuni št. 4-5, marec 1983, objavil prispevek:

»Izpolnil sem nalogo tovariša Kidriča«. Če bi razmere poznal, ali jih hotel poznati, ne bi v prispevku napisal, da je on, oziroma, da so njegovi »sodelavci« nekako prebudili že osnovani okrajni odbor OF. Smednik. Iz vsega, kar sem napisal, pa izhaja prav nasprotno, da je rajon Smednik prebudil Martina Kosa. Tu ne bom navajal in citiral originalnih dokumentov iz časa NOB. Lahko si jih ogleda v za to pristojnih inštitucijah.

Žal nam je, da smo se morali oglasiti, toda če bi molčali, bi vsak lahko mislil, da je res tako, kot je napisal Martin Kos. Ker vemo, da ni tako, smo se tudi oglasili. In Martin Kos naj pomisli, da prenekateri vemo, zakaj in kako je prišel nazaj na Gorenjsko. Tudi sam to dobro ve, pa se spreneveda.

Cveto Novak

Razstava v Stanežičah

Krajevni odbor Rdečega križa Stanežiče-Medno ter folk skupina Mlado klasje iz Stanežič pripravljata razstavo ročnih del ter drugih izdelkov iz blaga, lesa, kovine in drugih materialov, ki so jih izdelali prebivalci Stanežič, Mednega in Dvora. Prijavljenih je veliko število izdelkov iz preteklosti pa vse do današnjih dni. Slavnostna otvoritev s kulturnim programom bo v petek, 27. maja ob 18. uri v gasilskem domu, razstava pa bo odprta še v soboto in nedeljo (28. in 29. 5.) od osme do dvajsete ure.

Predstavljamo obrambni krožek

Vidni uspehi

Srednja šola za elektroniko Ljubljana je organizirala dodatno usposabljanje učencev, ki se zanimajo za SLO in DS in ki želijo izpopolniti in širiti svoje znanje na tem področju.

V začetku šolskega leta 1982-83 se je v krožek obrambe in zaščite vključilo 132 učencev. Med letom je nekaj učencev odpadlo, tako da sedaj redno obiskuje krožek nekaj več kot 90 učencev. Najbolj organizirani in zavzeti so učenci 1. d in 2. e razreda, ki so aktivni v krožku že od samega začetka.

Zaradi velike obremenjenosti učencev z rednim programom izobraževanja in raznimi drugimi dejavnostmi na šoli se učenci — člani krožka obrambe in zaščite sestajajo v treh skupinah, vsakih 10 do 15 dni, izven pouka.

Vodja obrambnega krožka je Blagoje Djedovič, učitelj OZ, ki izvaja in usmerja dejavnost krožka po programu (za vsak letnik je narejen poseben program), ki ga je sestavil na začetku šolskega leta in je del letnega programa dejavnosti šole. Program dela krožka je zelo bogat, omogoča širjenje in dopolnjevanje znanja, pridobljenega pri rednem pouku obrambe in zaščite ter usposablja vsakega posameznika za uspešno vključevanje v širše oblike delovanja s področja SLO in DS.

Predvsem v krožku seznanjajo učence z zasnovo in doktrino SLO in DS, partizanskimi oblikami vojskovanja in našimi izkušnjami iz NOV, ter redno spremljajo važnejše dogodke vojaško-političnega značaja.

Praktično delo pa obsega pridobivanje osnovnega znanja v streljanju, taborništvo, topografijo, fortifikacijo, prvi pomoči in pri rokovanju z minsko-eksplozivnimi sredstvi ter z uporabo tehničnih pripomočkov pri pouku obrambe in zaščite, kot so: grafoskop, diaproyektor, kinoprojektor in drugo.

Učenci se aktivno vključujejo v organizacijo in pripravo proslav ob dnevu JLA in ob pomembnih dogodkih iz naše revolucije ter v šolska tekmovanja iz OZ. Sodelujejo pri organiziranju razstav s področja vojaškega življenja in dela naših oboroženih sil ter se vključujejo v aktivnosti vojašnice (razstave, streljanje, predavanja, manifestacije). Namen teh dejavnosti je popularizacija vojaškega poklica in usmerjanje mladih v vojaške šole.

Mladi naše šole so že dosegli na tem področju vidne uspehe. V lanskem šolskem letu so na regionalnem tekmovanju iz obrambe in zaščite dosegli prvo mesto.

V letošnjem letu so uspešno sodelovali tudi na tekmovanju Tito — revolucija — mir, sedaj pa se pripravljajo na tekmovanje iz OZ, ki bo aprila kot predpriprava za obrambni dan in regionalno tekmovanje.

Član učiteljskega zbora
Ivanka Ahlih, dipl. inž.